

Корона пандемија: ШТА то „више неће бити исто”

СВЕТ НА РАСКРСНИЦИ

Пише Миломир СТЕПИЋ

И овај велики шок ће несумњиво донети велике геополитичке промене. Претерано је тврдити да ће он бити њихов иницијатор, али катализатор свакако хоће. Неке већ покренуте процесе ће убрзати, неке успорити, а неким допринети да се приведу крају. Корона је као лакмус одмах и непосредно показала да држава не сме да „одумре”, да је (само)ограничавање суверенитета погубно, те да једино она, а не неке међународне институције и надржавне интеграције, може да колико-толико заштити своје становништво. Државној граници, о чијој наводној непотребности и превазиђености у „свету као глобалном селу” је изречено и написано безброј ниподаштавајућих реченица, поново је призната незаобилазна улога не само баријере против мигрантске најезде већ и безобалног ширења заразе.

Постоје догађаји који, тренутно или у релативно кратком периоду, снажно уздрмају једну државу, регион, континент, читав свет. То може бити природна катастрофа – ерупција вулкана, земљотрес, цунами, суша, поплава – али и неки катаклизмичан друштвени поремећај – рат, револуција, терористички напад, распад државе, финансијски слом. Поред великих жртава и материјалне штете, они производе промене међуљудских односа, вредносног система, личних и колективних приоритета, тумачења прошлости и перцепција будућности. Такав велики шок обично постаје камен-међаш историјских епоха, развојних циклуса, цивилизацијских токова и геополитичких трансформација. Од њега може да се крене или странпутицом, у регресију и пропаст, или пак да се ступи на виши духовни, економски и технолошки степен. Некада је почетак краја чак и најмоћнијих империја за које њихови савременици – и владоци и поданици – мисле да су вечне. С друге стране, није редак случај да постане покретач, почетни импулс и искра „пасионираности” (Л. Гумиљов) за највећа прегнућа и недостајућу кохезију до тада летаргичног народа и његове елите.

Неизвесна будућност

Корона пандемија, за коју ни толико често апострофирана *сйрука* поуздано не зна да ли јесте или није плански изазвана, пролази ли, следили ли други и трећи талас, враћа ли се следеће зиме или пролећа, хоће ли вирус бескрајно мутирати и морамо ли убудуће „живети с њим”, из темеља је уздрмала свет. Како се у медицинском смислу смирује њено дејство, појачава се колатерална еуфорија – од обавезности примања вакцине иако се, кажу, за њом тек трага, до одштетних захтева изазивачима заразе иако се не зна одакле је стварно потекла. У сваком случају, и научна прогностика и шарлатанска футурологија лансирале су реченицу која се као црвена нит месецима провлачи кроз сенку свакодневних апокалиптичних извештаја

о хиљадама заражених, тестираних и преминулих: „Више ништа неће бити исто”! И свако је тумачи на свој начин: епидемиолози стрепе од нечег још смртоноснијег, туристички посленици су у страху да ће морати да ставе катанац на своје агенције, заговорници слободног кретања људи, робе и капитала питају се у коју мантру сада да верују, спортски мешетари панично посматрају празне стадионе, узалудне рекламе и некадашње вишемилионске трансфере савремених гладијатора. А тзв. обичан народ суочава се са претећим лицитирањем пада БДП-а, смањењем плата, губитком радних места, немогућношћу плаћања рата кредита, принудним исељавањем и запленом имовине. Политичари, по обичају, углавном су забринути како ће се све то одразити на њихов рејтинг. Дакле, различита су опажања ШТА то „више неће бити исто”.

Држава изнад свега

И овај велики шок ће несумњиво донети велике геополитичке промене. Претерано је тврдити да ће он бити њихов иницијатор, али катализатор свакако хоће. Неке већ покренуте процесе ће убрзати, неке успорити, а неким допринети да се приведу крају. Корона је као лакмус одмах и непосредно показала да држава не сме да „одумре”, да је (само)ограничавање суверенитета погубно, те да једино она, а не неке међународне институције и наддржавне интеграције, може да колико-толико заштити своје становништво. Државној граници, о чијој наводној непотребности и превазиђености у „свету као глобалном селу” је изречено и написано безброј ниподаштавајућих реченица, поново је призната незаобилазна улога не само баријере против мигрантске најезде, већ и безобалног ширења заразе. Када јача од слабије државе организовано отме читав контингент рукавица, украде милионе маски, преусмери транспорт респиратора и препрода хигијенска средства, белодано је да закон

Србија је схватила с ким има посла, окренула се себи и у оној вечитој народној „у се и у своје кљусе” потражила спас. Покренуо се позитиван српски инат и испољио ентузијазам карактеристичан за кризне ситуације којих је било толико у српској историји.

дунгле није престао да важи, да нема никакве солидарности међу савезницима и да није толико човек човеку колико држава држави „вук”. У томе су предњачиле земље Запада – САД и чланице ЕУ – у којима је прорадио рефлекс саможивог империјалног, колонијалног ривалства, бескрупулозности и отимачине. Стога, чему изненађење када су захтев Србије, која је још на почетку ширења вируса тражила *хитну* и *благовремену* помоћ, без пардона одбацили. А можда је тако и боље – Србија је схватила с ким има посла, окренула се себи и у оној вечитој народној „у се и у своје кљусе” потражила спас. Покренуо се позитиван српски инат и испољио ентузијазам карактеристичан за кризне ситуације којих је било толико у српској историји.

Знакови поред пута

„Мале знаке будућих великих промена” (шеик Имран Хусеин) требало би препознати, према њима се владати и пројектовати позиционирање у будућности – посебно на Балкану, месту судара цивилизацијских и геополитичких „тектонских плоча”. Појаве и процеси који су и раније указивали на темељно преобликовање света, корона феномен је још више нагласио. Већ сада се види да ће долазеће постпандемијско време показати да се остварује чак и оно у шта већина није веровала или је мислила да ће доћи много касније. Испливали су на површину и више не делују из другог плана моћни појединци, који захваљујући свом богатству и утицају сматрају како могу да регулишу број, природни прираштај и миграционе токове читавог човечанства. Они се самопрепоручују за наводне спасиоце света „вакцинационим менаџментом”, захваљујући коме би успоставили нови инструмент контроле пледса и, наравно, зарадили још коју милијардицу. Криза, компромитација и витоперење демократије до непрепознатљивости, нарочито неспособност ослабљеног неолибе-

ралног симулакрума да се супротстави вирусу, том „малом, невидљивом непријатељу”, за последицу има успон лажне алтернативе у ауторитарним личностима и режимима. Да ли ће и ове појаве прерасти у пандемију или ће остати само епизода изазвана *великим шоком*?

Неизлечива малаксалост ЕУ

Време короне било је затишје када су раније покренути токови само примирени. Са проласком заразе, они ће се наставити још бурније. Наравно да је *tout le monde* загладан у деловање и односе великих сила. А њих ни овога пута нису престали да покрећу геополитички интереси и надметање за примат. То се примећује на сваком кораку: од међусобног сумњичења за „лиферовање” вируса и необуздавање његовог ширења, до циљаног усмеравања медицинске помоћи и одштетних захтева у трилионској доларској вредности. У свему томе најгоре је прошла Европска унија. Показала је да због „конструкцијске грешке”, а додатно рањена недавним брегзитом, не може да се благовремено и адекватно снађе пред иоле тежим тестом. Толико заклинање на солидарност у „заједничкој европској кући” остало је само мртво слово на папиру чак и за тзв. старе чланице каква је Италија. Парадигматично, остављена на цедилу од Брисела, добила је помоћ из Москве и Пекинга, уз антологијске сцене скидања застава ЕУ и подизања руских и кинеских. Ништа мање трагично није прошла ни Шпанија. ЕУ-скептицизам, ионако заступљен у „јужним чланицама”, добија нови замах и шири се као епидемија и на друге земље. Питање „чему оваква ЕУ?” постаје дезинтеграциони ви-

Наравно да је *tout le monde* загладан у деловање и односе великих сила. А њих ни овога пута нису престали да покрећу геополитички интереси и надметање за примат. То се примећује на сваком кораку: од међусобног сумњичења за „лиферовање” вируса и необуздавање његовог ширења, до циљаног усмеравања медицинске помоћи и одштетних захтева у трилионској доларској вредности. У свему томе најгоре је прошла Европска унија.

рус против кога ће се тешко наћи геополитичка вакцина.

Ка деамериканизацији света

Корона је жестоко напала и још увек водећу светску силу САД, доказујући њену рањивост, упитност кредибилитета и дугорочну деклинистичку путању. Званично, број преминулих је крајем маја 2020. године већ премасио 100.000, што је убедљиво прво место са 29% свих преминулих у свету. Само у савезној држави Њујорк заразу није преживело више лица него у Француској или Шпанији. Систем тешко излази на крај са неочекиваним изазовом јер се у дилеми људи или економија опредељује за ово друго. А актуелна демонстрација унутрашње слабости само употпуњује дефанзиву на глобалном геополитичком плану. Актуелни председник и његова администрација знају да САД захваљујући раније стеченим при-

Већ сада се види да ће долазеће постпандемијско време показати да се остварује чак и оно у шта већина није веровала или је мислила да ће доћи много касније. Испливали су на површину и више не делују из другог плана моћни појединци, који захваљујући свом богатству и утицају сматрају како могу да регулишу број, природни прираштај и миграционе токове читавог човечанства.

вилегованим статусом и експлоатацијом „остатка света” више не могу свом становништву да обезбеђују лагодан живот. Истовремено, њихови супарници у виду тзв. дубоке (дубинске) државе мисле да то још увек могу тако што ће наставити да изазивају и учествују у сукобима свуда и против свакога ко им се супротстави. То је кључна тачка сучељавања од чијег исхода не зависи само судбина америчких грађана већ читавог човечанства. Одлучујуће поприште и „главна геополитичка награда” била и остала је Евроазија – „велика шаховска табла” (З. Бжежински), где су САД и даље „играч”, али услед пренапрегнутости са све слабијом „позицијом” и у „цајтноту”. А на најпространијој, најмногољуднијој, ресурсима најбогатијој, етноцивизацијски најхетерогенијој и геостратегијски најосетљивијој копненој маси на планети не сме бити вакуума моћи, јер то води у глобални беспоредак и хаос са ненаслутивим последицама.

Кинеско-руска глобализација

И раније, а нарочито током пандемије, било је очигледно да ће Кина, раме уз раме с Русијом, артикулисати геополитичко преуређење Евроазије и креирати сопствени уместо америчког типа глобализације. Успешна борба против вируса послужила је као показатељ не само способности Кине да помогне сопственој многобројној популацији већ и спремности да то учини и другим угроженим нацијама. Лидерска зрелост све више ће долазити до изражаја после великог шока, који она неће пропустити да искористи као додатни импулс пре свега у конкретизацији своје концепције „Појаса и пута”. Магнетизам кинеске „офанзиве шарма” постаје чак и за западне земље неодољив, али у крајњем исходу ништа мање ефикасан од америчког бахатог наметања сопствених интереса „у сваком кутку света”. У настојању да оконча неприродно стање да Евроазијом управљају САД као неевроазијска сила, предности Кине су вишемиленијумска култура, нагомилано искуство, умеће владања, брзорастућа економија, технолошки напредак, функционалан систем... И стрпљење! Јер, како каже кинеска пословица, „не обара се свако дрво првим ударцем”. Међутим, већ сада се види да тако крупан циљ чак ни „далекоисточни џин” неће моћи да оствари без сарадње са Русијом. Будући да „Кину занима повезивање, а не интеграција” (Л. Савин), једино садејство са пијемонтским капацитетом Русије као Heartland-а може да привуче силе нижег нивоа, те сукцесивно и остале земље. Штавише, неки вид унапред договорене поделе на зоне одговорности или интересне сфере био би не само тренутно сврсисходан већ би и превентивно деловао на могуће сукобе у будућој, Новој Евроазији. |

